

אילו של צחקו

יציאת שבת	כניסת שבת	י"ז תמוז ה'תשפ"ב
20: 27	19: 06	ירושלים
20: 30	19: 28	ת"א
20: 31	19: 19	חיפה
20: 27	19: 26	באר שבע

פרשת "פינחס"

נאמר בכתובים (משלי ג' ח'): "רפאות תהי לַשֵּׁף וְשְׂקוּי לַעֲצֻמוֹתֶיךָ." פסוק זה נאמר על התורה, שהתורה היא רפואה לגוף ולעצמות, בעולם הזה ובעולם הבא (מדרש הנעלם).

ואמרו חז"ל: ביקריאת שמעי יש רמ"ח תיבות כמניין איבריו של האדם, והקורא יקריאת שמעי כתיקונו, כל איבר ואיבר נוטל תיבה אחת ומתפארה בה. וכיוון שבשלוש הפרשיות של קריאת שמעי יש רמ"ח תיבות בלבד, על כן שלח הציבור חוזר שלוש תיבות ואומר "ה' אלוהיכם אמת" ובה הוא משלים מנין רמ"ח לו ולכל הציבור השומעים אותו. וכתב **הבן איש חי**: "ידוע שיקריאת שמעי יש בה רמ"ח תיבות, מפני שכוחה גדול להכריז את אויבי ישראל, הקליפות והתחתונים שברשותם, והיא תהיה להם כמו רמח לדקור וכמו חרב להרוג, כמו שכתוב **"רומוות אל גרונום"** זו קריאת שמעי, ועל ידי כן יהיה **"וחרב פיפיות בנדם"** להרוג את אויביהם. ולכן גם בפנחס כתוב **"ויקח רמח בידו"** ואמרו חז"ל - בזכות רמ"ח תיבות שביקריאת שמעי, גבר בזה על הסטרא אחרא.

בשבוע שעבר, בפרשת "בלק", קראנו על בלעם, שבא מחברה מתירנית של מדין ומואב, חברה שאין בה לא ערכים, לא צניעות ולא קדושה, אדם שתכונותיו היו "עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה" (פרקי אבות פ"ה משנה כ"ב), הוא נושא את עינו ורואה: **"וישא בלעם את-עיניו, ויך את-ישראל, שכח, לשבטי; ותהי עליו, רוח אלקים."** (כ"ב, ב') הוא רואה את הבית היהודי לא רק בתפארתו, אלא בעיקר בצניעותו, שצנעת הפרט וכבוד האדם אינם סיסמאות שדופות, אלא מעשה יום יום, שפתחו של ראוּבן אינו מכוון מול פתחו של שמעון, ושראוּבן לא היה מביט באשתו של שמעון ולא שמעון באשתו של ראוּבן. ומסביר הרב בַּנְנָץ שליט"א: מה שכתוב **"ותהי עליו, רוח אלקים"** אין הכוונה ששרתה שכינה על בלעם, **אלא על ישראל!**

הגמרא (תענית כ"א ע"א) מספרת על אדם שפרנסתו היתה מהקזת דם, כנהוג בימים ההם, שזכה שבכל יום בת קול משמים אמרה לו: "שלום עליך". ואילו אביו, האמורא הגדול, זכה לברכת שלום זו רק פעם אחת בשבוע, בערב שבת. ביקש אביו לברר מדוע אין הוא זוכה לברכת שלום יומית - מוכן הוא לעשות את מה שעושה מקיז הדם, ולזכות לדרגה זו. אמרו לו משמים: אינך יכול לעשות כמוהו! מדוע! לפי שמקיז הדם היה מושיב גברים בנפרד ונשים בנפרד, משום צניעות; ומהנשים שבאו להקיז דם הוא ביקש שילבשו בגד מיוחד שיש בו נקב במקום שבו הקיזו דם, ודרך נקב זה הוא בצע בצניעות את הפעולה הרפואית. על התנהגותו זו - שמירת גדרי הצניעות וכבוד האדם, זכה לברכה יום יומית משמים.

עד כאן קראנו בשבת שעברה! פרשת "פינחס" פותחת בפסוק הבא:

"וידבר ה', אל-משה לאמר. פינחס בן-אלעזר בן-אהרן הכהן, השיב את-חמתי מעל בני-ישראל, בקנאו את-קנאתי, בתוכם; ולא-כליתי את-בני-ישראל, בקנאתי. לכן, אומר: הנני נתן לו את-בריתי, שלום." (כ"ה, ז' י"ב)

פינחס בן אלעזר הכהן זכה ב"פרס האלוקים לשלום". אומנם ברכתו של האלוקים העניקה לפינחס לגיטימציה למעשיו, אך מי שירצה להפוך את פינחס למורה דרכו בחיים, לא ירד לעומקה של ברכת אלוקים זו. ואמר הרב **ישראל אליהו יהושע מקוטנא** זצ"ל: קנאותו של פינחס הייתה לשם שמים בלבד, בלי שום תערוכות של נקמה, כמו נקמתו של הקב"ה, שרחמיו על כל מעשיו ואת אשר יאהב ה' יוכיח, וזו כוונת המילים **"בקנאו את-קנאתי"** - קנאותו של פינחס הייתה דומה לקנאותו של הקב"ה.

גם בלעם הבין שבשל הצניעות השוררת במחנה ישראל, רוח אלוקים שורה עליהם ולכן **"עלה בליבו שלא יקללם"** (רש"י שם) ומיד **"וישא משלו, ויאמר... מה-טובו אהליך, יקב; ומשפנתך, ישאל."** (שם, ג-ה)

אולם בל נטעה לחשוב שבלעם חזר בתשובה ממראות אלו, הוא עדיין רצה לקלל את ישראל, אלא שהוא הבין שבמצב כזה אי אפשר לקלל. אם כך, מהו המעשה שעליו לעשות בכדי להצליח במזימתו? מהי העצה שיוכל לייצץ בכדי שיוכל לבצע את זממו? והעצה היא פשוטה: אם הצניעות גורמת להשראת שכינה בישראל, חוסר צניעות תגרום להסתלקותה. ולכן, שם לו בלעם למטרה לקלל את הצניעות בקרב העם.

בלק ובלעם הבינו, כי אם ברצונם לגבור על ישראל, עליהם לתקוע טריז, לסכסך ולהפריד בין ישראל לאביהם שבשמים ח"ו, וכך לנתק את העם מעוצמתו הרוחנית.

רואים מכאן שבלעם היה רשע אבל חכם; הוא הבין מדעתו מה שהתורה אומרת בפירוש: **"ולא-יךאה בך ערות דבר, ושב מאחריך."** (דברים כ"ג, ט"ו) אם אין צניעות השכינה מסתלקת; יש אמנם עבירות נוספות הגורמות לסילוק רוח הקודש, אבל זו אחת הקשות שבהן.

זו הסיבה שבגללה לאחר כישלונו, יעץ בלעם להחטיא את ישראל. אמר לו: **"אלוקיהם של אלה שונא זימה הוא, לך והחטיאם"** (סנהדרין קו, ע"א). אם תצליח להחטיאם ולקעקע את גדרי הצניעות, תסיר מעליהם את הגנת הבורא, ויפלו אף בלי מלחמה, וכך היה: **"וישב ישראל, בשטים; ויחל העם, לזנות אל-בנות מואב."** (כה, א)

גל של מתירנות שטף ומוטט את כל החומות המוסריות, את כל גדרי הצניעות הבריאה בהם התהדר עם ישראל, **ברעום התשוקה שותקת התבונה**, ולמרבה המבוכה, אחזה ההוללות גם בלב כמה מבכירי העם, ובראשם נשיא שבט שמעון זְמָרִי בן-סלוא. התורה מעידה כי גם אלו שלא היו שלמים עם מעשיו של זמרי, לא היה בהם הכוח להתנגד לו, והם ישבו בוכים בפתח אהל מועד.

גם אנו, לא אחת באים להוכיח ולהוקיע, בצדק גמור, כמילוי חובה. אבל לפני כן, נעצור ונתבונן, נסקור עצמנו בכנות: האם מילוי חובה לשם שמים כאן, או גם פורקן לכעס ולרוגז, למידות רעות ולקוצר רוח.

"ושם איש ישראל המכה, אשר הכה את-המדנית-זמרי, בן-סלוא:" (שם, י"ד), וכתב הזוהר: אמר רבי יצחק פסוק זה כך היה צריך להכתוב: "ושם איש ישראל אשר היכה פינחס", ולא "המכה, אשר הכה", באופן שתוסם בלא שם הזכרת המכה!! ומאיר את הדברים ספר "טעם ודעת", כי בוודאי לא היתה לפינחס כל הנאה ממעשה ההריגה, אלא כל מטרתו היתה לקדש את שמו יתברך, ואילו ההריגה עצמה גרמה לו צער ועוגמת נפש, ויתכן שמפני כך לא הוסיפה התורה לכתוב את שמו של פינחס במפורש פעם נוספת, כדי לרמוז שאין להתייחס אליו כאדם שהרג, כי לא חפץ בהריגה כלל וכאילו הרג בעל כרחו.

"לכן, אומר: הנני נתן לו את-בריתי, שלום. והיתה לו ולזרעו אחריו, ברית כהנת עולם--תחת, אשר קנא לאלקיו, ויכפר, על-בני ישראל." (כ"ה, ז' י"ב ג)

פינחס לא קיבל את שכרו על סיכון נפשו בלבד. גם המדיינים לא נעשו בגלל העבירה כשלעצמה, הפקרת בנותיהן לפריצות ועבודה זרה לפעור. לא רק על כך בא השכר, ולא רק על זה בא העונש. אמת, פינחס סיכן את נפשו בקנאותו. אבל המעשה שלו, עם כל גדולתו, מתגמד לנוכח הצלת עם ישראל, **זיכוי הרבים!** כפי שקראנו בסוף הפרשה הקודמת: **"ותעצר, המגפה, מעל, בני ישראל. ויהי, המיתים במגפה-ארבעה וּעֶשְׂרִים, אָלֶף."** (שם ט"ז) במעשהו, פינחס הסיר את המחיצה שחצצה בין האלוקים לבניו, הסיר את חרון האף, והביא לקרבה.

גם המדיינים - השחתתם ופריצותם, מתגמדים לנוכח ההאשמה הנוקבת: **"כי צררים הם לְכָם, בַּנְּכַלְיּוֹ הֵם אֲשֶׁר-נִפְלוּ לְכֶם."** כלומר: החטיאו אחרים, הזיקו לזולת!

נמצאנו למדים, שאין זכות כזיכוי הרבים, ששיא השכר ניתן על הצלה של אחרים, ושיא העונש - על החטאת אחרים!

ואז יצא מן ההמון המתקהל - פינחס. הוא ביקש להוכיח שהמצב אינו אבוד. אמנם יש לערוך ניתוח קשה, אולם לאחר הניתוח המכאיב, ימשיך הגוף לחיות. **"ויקח רמח בידו ויבא אחר איש-ישראל... ויזדקר את-שניהם את איש ישראל, ואת-האשה... ותעצר, המגפה, מעל, בני ישראל."** (כ"ה, ז' ח').

